

УДК 343.163:343.13):342.78(477)
DOI <https://doi.org/10.32782/2408-9257-2024-1-50>

Івашко С. В.,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології
Пенітенціарної академії України
<https://orcid.org/0000-0003-2547-9276>*

Олефір Л. І.,
*кандидат юридичних наук, доцент,
заступник начальника кафедри формування та розвитку професійної компетентності персоналу
Державної кримінально-виконавчої служби України
Інституту професійного розвитку Пенітенціарної академії України
<https://orcid.org/0000-0003-4565-8968>*

КООРДИНАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОКУРАТУРИ ЯК СУБ'ЄКТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

COORDINATION ACTIVITIES OF THE PROSECUTOR'S OFFICE AS A SUBJECT OF CRIME PREVENTION IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

У статті розглянуто координаційну діяльність прокуратури як суб'єкта запобігання злочинності. Акцентовано увагу на здійсненні координації з врахуванням воєнного стану, введеного в Україні у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації (далі за текстом – РФ).

Від ефективності взаємодії правоохоронних органів та органів державної влади у сфері протидії злочинності залежить стан захисту громадян, суспільства та держави.

Новим викликом для суспільства, правоохоронної системи загалом та прокуратури зокрема став початок активної фази війни РФ проти України і введення у зв'язку з цим правового режиму воєнного стану.

В умовах повномасштабного вторгнення РФ в Україну, тимчасової окупації частини території нашої держави, діяльність правоохоронних органів спрямовується, в першу чергу, на забезпечення законності та громадської безпеки, ефективну протидію злочинним посяганням, а також фіксацію кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією.

Тому, нами визначено термін «координація в умовах воєнного стану».

Акцентовано увагу на тому, що законодавством на органи прокуратури покладено обов'язок здійснювати координацію із запобігання злочинності.

Завданнями координації є розробка та впровадження у діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності; визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури та інші завдання.

Координаційна діяльність прокурора повинна відповідати засадам верховенства права, законності, незалежності і рівності суб'єктів координаційної діяльності у визначенні проблем у сфері протидії кримінальним правопорушенням, та іншим засадам, визначеним законодавцем.

Ключові слова: *воєнний стан, воєнні злочини, кримінально-протиправне насильство, запобігання, суб'єкти запобігання, злочинність, кримінальні правопорушення, злочини, кримінальні проступки, координація, міждержавне співробітництво, прокуратура, прокурорський нагляд, правоохоронні органи, кримінальне провадження, досудове розслідування, процесуальне керівництво.*

Coordination activities of the Prosecutor's Office as a subject of crime prevention were considered in the article. Attention was focused on the implementation of coordination taking into account the martial law introduced in Ukraine due to the military aggression of the Russian Federation (hereinafter referred to as the RF).

The condition of citizens, society and the state's protection depends on the effectiveness of the interaction of law enforcement agencies and state authorities in the field of crime combating.

A new challenge for society, the law enforcement system in general and the Prosecutor's Office in particular was the beginning of the active phase of the RF's war against Ukraine and the introduction of a legal regime of martial law in this connection.

In conditions of RF's full-scale invasion into Ukraine, the temporary occupation of the part of our state's territory, the activities of law enforcement agencies are directed, first of all, to ensuring legality and public safety, effective countermeasures against criminal encroachments, as well as recording criminal offenses related to military aggression.

That is why, the term "coordination under martial law" was defined.

Attention is drawn to the fact that the Prosecutor's Office is obliged to carry out coordination in crime prevention, by law. The tasks of coordination are to develop and introduce into the activities of law enforcement agencies and Prosecutor's Office the priorities of criminal law policy, modern approaches to crime combating; determination of the main directions and problems in law enforcement activities regarding crime prevention and counteraction based on the analysis of its structure and other tasks.

Prosecutor's coordination activity must comply with the principles of the rule of law, legality, independence and equality of subjects of coordination activity in determining problems in the field of combating criminal offenses and other principles determined by the legislator.

Key words: *martial law, war crimes, criminal and unlawful violence, prevention, subjects of prevention, criminality, criminal offences, crimes, criminal acts, coordination, international cooperation, Prosecutor's Office, Prosecutor's supervision, law enforcement bodies, criminal proceedings, pre-trial investigation, procedural guidance.*

Постановка проблеми. На органи прокуратури законодавцем покладено обов'язок координувати діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності, як центрального органу під час міжнародного співробітництва у кримінальному провадженні та співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності.

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, Указом Президента України № 64/2022 від 24.02.2022 в Україні введено воєнний стан [1].

Війна в Україні торкнулась майже всіх сфер суспільного життя. Не минула війна і діяльності суб'єктів щодо запобігання злочинності.

Прийнято вважати, що суб'єктами запобігання злочинності є державні органи, громадські організації, службові особи, громадяни, які спрямовують свою діяльність на розроблення і реалізацію заходів, спрямованих на попередження злочинності.

Одним із основним суб'єктів запобігання злочинності є прокуратура.

Враховуючи зміни структури та динаміки злочинності, що викликані війною, до нормативно-правових актів, які регулюють координаційну діяльність органів прокуратури, було внесено ряд змін. Поряд з цим були прийняті також нові нормативно-правові акти.

Новими викликами для правоохоронних органів стала протидія колабораційній діяльності громадян України; розшук безвісно зниклих осіб; ідентифікації невпізнаних трупів та їх фрагментів; протидія розкраданню гуманітарної допомоги та ухиленню від призову на військову службу.

Потрібно також враховувати та взяти до уваги, що після закінчення війни правоохоронні органи повинні забезпечити свою узгодженість дій щодо запобігання злочинності, а також удосконалити свої знання для фіксації, розслідування та розкриття злочинів агресії та воєнних злочинів.

Питання удосконалення координації діяльності правоохоронних органів із протидії злочинності в Україні, ролі прокуратури у здійсненні координації в умовах воєнного стану, є багатоплановим і потребує комплексного обговорення, дослідження та втілення у життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аспекти координаційної діяльності прокуратури досліджували в різні часи О. Бандурка, В. Бесчастний, В. Білоус, Є. Блажівський, В. Василевич, Ю. Грошевий, В. Долежан, О. Джужа, О. Кальман, П. Каркач, М. Корнієнко, М. Косюта, О. Литвинов, В. Нор, В. Синчук, Д. Суходубов, В. Сухонос, В. Шепітько та ін.

Наукові доробки цих та інших фахівців містять низку системних положень та висновків, які безпосередньо стосуються координаційної діяльності правоохоронних органів щодо протидії злочинності в Україні та прокуратури як одного із суб'єктів запобігання злочинності.

Метою статті є аналіз особливостей здійснення координаційної діяльності прокуратури

як суб'єкта запобігання злочинності в Україні в умовах воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Законом України «Про прокуратуру» передбачено, що Генеральний прокурор, керівники відповідних прокуратур, їх перші заступники та заступники відповідно до розподілу обов'язків координують діяльність правоохоронних органів відповідного рівня у сфері протидії злочинності. Основною формою координації є проведення координаційних нарад з керівниками правоохоронних органів, на яких заслуховується інформація щодо їхньої діяльності у сфері протидії злочинності. Рішення координаційної наради є обов'язковим до виконання всіма зазначеними в ньому правоохоронними органами. Порядок та інші форми координації затверджуються наказом Генерального прокурора [2].

Завданнями координації є:

- розробка та впровадження у діяльність правоохоронних органів та органів прокуратури пріоритетів кримінально-правової політики, сучасних підходів до протидії злочинності;

- визначення основних напрямів та проблем у правозастосовній і правоохоронній діяльності щодо запобігання та протидії злочинності на основі аналізу її структури, динаміки та прогнозування тенденцій, підготовка пропозицій щодо шляхів вирішення відповідних проблем із метою сприяння у виконанні завдань кримінального провадження;

- розробка, узгодження і реалізація спільних заходів, спрямованих на запобігання, виявлення, розкриття, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, причин та умов, які сприяли їх вчиненню;

- підготовка пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сфері протидії злочинності.

Завдання координації можна втілити у житті лише при умові неухильного виконання засад, тобто загальних правових положень, які через зміст закріплених у нормативно-правових документах розкривають сутність, визначають конкретні права та обов'язки суб'єктів координаційної діяльності.

Основними засадами координаційної діяльності, визначеними законодавцем, є:

- верховенство права;
- законність;

- незалежність і рівність суб'єктів координаційної діяльності у визначенні проблем у сфері протидії кримінальним правопорушенням, ініціюванні, розробці, узгодженні та реалізації заходів, спрямованих на їх вирішення;

- обов'язковість виконання узгоджених заходів та контроль за їх реалізацією;

- системність і повнота використання різних форм координації;

- публічність, гласність і відкритість координаційних заходів, оприлюднення їх результатів у встановленому законодавством порядку в межах, які не суперечать вимогам законодавства про захист прав і свобод людини та громадянина, державної таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом [3].

Значення засад координаційної діяльності полягає в тому, що вони є гарантією дотримання прав і законних інтересів суб'єктів цієї діяльності, а також гарантією прийняття законних та обґрунтованих рішень.

Системним аналізом засад координаційної діяльності можна визначити, що за юридичною силою джерела, вони поділяються на конституційні та спеціальні, тобто ті, які характерні лише для даного виду діяльності органів прокуратури.

До конституційних засад (принципів) координаційної діяльності відносяться верховенство права та законність.

Відповідно до ч. 1 ст. 8 Конституції України в Україні визнається і діє принцип верховенства права [4]. Під верховенством права необхідно розуміти його панування у суспільстві, а також вимогу до держави забезпечити у діяльності всіх органів влади, у тому числі правоохоронних органів, його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність.

Звісно, цей принцип поширюється і на координаційну діяльність органів прокуратури з метою вжиття заходів, спрямованих на протидію процесам детермінації злочинності, що мають на меті ресоціалізацію потенційних злочинців, запобігання вчиненню нових злочинів.

На нашу думку, саме чітке поєднання законодавцем конституційних та спеціальних засад координаційної діяльності підкреслює необхідність і важливість цього напрямку діяльності прокуратури.

Виконуючи роль координатора у фіксації та розслідуванні злочинів агресії та воєнних злочинів, 15.09.2023 Генеральним прокурором затверджено Стратегічний план щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування за вчинення міжнародних злочинів на 2023–2025 рр. (далі за текстом – *Стратегічний план*) [5].

Вказаний організаційно-розпорядчий документ прокуратури розроблений на виконання пп. 2.1.1.4 Стратегії розвитку органів прокуратури на 2021–2023 рр., затвердженої наказом Генерального прокурора від 16.10.2020 № 489 (далі за текстом – *Стратегія*) [6].

Метою Стратегії визначено підвищення рівня ефективності діяльності органів прокуратури, зокрема щодо забезпечення виконання конституційних функцій і повноважень, удосконалення зовнішніх та внутрішніх комунікацій, впровадження сучасної системи управління людським капіталом, покращення ресурсного забезпечення діяльності органів прокуратури, що є необхідним складником системних перетворень у державі, зокрема і в умовах євроінтеграції.

Стратегією передбачено ефективну координацію діяльності у сфері протидії злочинності та функціонування системи кримінальної юстиції загалом, а саме:

- координування розробки та впровадження кримінально-правової політики задля злагодженої роботи органів прокуратури та відповідних органів правопорядку; забезпечення сучасних підходів до протидії злочинності;

- організація збирання та аналізу повних достовірних даних для визначення пріоритетів кримінально-правової політики;

- розроблення та прийняття на основі пріоритетів кримінально-правової політики спільних для органів правопорядку ключових показників ефективності і рекомендацій щодо застосування норм кримінального та кримінального процесуального законодавства;

- розвиток спроможності та посилення функцій аналітичних підрозділів органів прокуратури, які координуватимуть процес розроблення та виконання пріоритетів кримінально-правової політики, а також адаптуватимуть їх відповідно до змін криміногенної ситуації;

- удосконалення механізмів координації протидії злочинності;

- налагодження регулярної та ефективної взаємодії з усіма ключовими державними й недержавними партнерами з метою вдосконалення системи кримінальної юстиції та органів правопорядку;

- удосконалення формату взаємодії у межах координаційної функції прокуратури й інших механізмів регулярної координації та співпраці з Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, судами, органами досудового розслідування, органами місцевого самоврядування з метою виявлення та спільного розв'язання актуальних проблем у системі кримінальної юстиції України;

- упровадження механізму обговорення з неурядовими експертними установами, організаціями й окремими експертами, а також міжнародними партнерами актуальних проблем у системі кримінальної юстиції, органах правопорядку та шляхів їх розв'язання;

- закріплення лідируючої ролі органів прокуратури у процесі визначення напрямів розвитку системи кримінальної юстиції та органів правопорядку в Україні, зокрема й через проактивну позицію в координаційних ініціативах.

Щодо Стратегічного плану, Офіс Генерального прокурора, визнаючи широкомасштабний характер порушень міжнародного права, що вчиняються в Україні з 2014 року, посилив координацію та співпрацю з національними та міжнародними партнерами з метою забезпечення інституційної спроможності, операційної та технічної ефективності для сприяння швидкому і неупередженому правосуддю та притягненню до відповідальності винних осіб.

З цієї метою вживаються наступні заходи:

- координація з Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду з метою забезпечення всебічного розслідування та/або судового переслідування за міжнародні злочини відповідно до принципу комплементарності;

- тісна співпраця в межах Спільної слідчої групи з метою розслідування фактів вчинення міжнародних злочинів на території України. Сторонами угоди про створення цієї групи є Україна, Литовська Республіка, Республіка Польща, до яких доєдналися Естонська Респуб-

бліка, Латвійська Республіка, Словацька Республіка та Румунія;

– розвиток Міжнародного центру з переслідування за злочин агресії як оперативного центру для документування, зберігання, обміну та аналізу доказів для кримінального переслідування злочину агресії, що є важливим кроком, який передувє створенню Спеціального міжнародного трибуналу;

– партнерство з Консультативною групою з питань найтяжчих міжнародних злочинів, створеною Сполученими Штатами, Європейським Союзом та Великою Британією з метою надання стратегічних консультацій, оперативної та технічної допомоги у розслідуванні та переслідуванні за міжнародні злочини;

– співпраця з Радою Європи відповідно до Плану дій для України на 2023–2026 роки «Стійкість, відновлення та реконструкція», спрямована на супровід процесу відновлення в Україні з метою посилення стійкості державних інституцій, зміцнення верховенства права та захисту основоположних прав;

– співпраця з Офісом Спеціального представника Генерального секретаря ООН з питань сексуального насильства під час конфлікту та Групою експертів ООН з питань верховенства права та сексуального насильства під час конфлікту, спрямована на зміцнення національного потенціалу для розслідування та притягнення до відповідальності за злочини сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, а також забезпечення доступу постраждалих від сексуального насильства до комплексної системи підтримки;

– співпраця з Міністерством юстиції США відповідно до двостороннього Меморандуму про взаєморозуміння з метою сприяння притягненню до відповідальності за воєнні та інші злочини шляхом проведення відповідних розслідувань та кримінального переслідування в кожній країні;

– запровадження Координаційного центру підтримки потерпілих і свідків, що є початком формування загальнодержавного Механізму підтримки потерпілих і свідків воєнних та інших міжнародних злочинів відповідно до Концепції його розвитку. Реалізація Стратегічного плану сприятиме ефективному, справедливому та швидкому розслідуванню міжнародних злочи-

нів та притягненню до відповідальності винних, а також застосуванню міжнародних та національних засобів правового захисту, включаючи постановлення судових рішень відповідно до принципу верховенства права, відшкодування збитків та інших компенсацій постраждалим особам [5].

Щодо етимології поняття «координація». Ця дефініція визначається як погодження, зведення до відповідності, установлення взаємозв'язку, контакту в діяльності людей, між діями, поняттями; узгодженість рухів, дій [7].

О. Литвинов визначає поняття координації в контексті змісту профілактики злочинів, під якою пропонує розуміти «узгодження дій тактично самостійних суб'єктів системи профілактики злочинів за різними елементами діяльності за наявності рівноправних зв'язків між ними, спільної стратегічної мети діяльності для підвищення ефективності протидії злочинності» [8, с. 74].

В. Сухонос, досліджуючи питання ролі прокуратури в механізмі української держави, визначив, що головна мета координації – підвищення ефективності діяльності органів та організації й об'єднання їх зусиль [9, с. 11].

М. Косюта формулює це поняття через зміст правовідносин у сфері координації прокуратурою діяльності інших правоохоронних органів, розуміючи під такими організаційно-правоохоронні, багатосторонні відносини, змістом яких є вироблення і реалізація спільних заходів в межах компетенції кожного з учасників, спрямованих на усунення злочинних проявів і запобігання їм [10, с. 13].

Погоджуючись з поіменованими науковцями, у контексті координації діяльності правоохоронних органів можемо визначити її як планування та реалізацію спільних дій, спрямованих на здійснення реального впливу на стан злочинності, підвищення ефективності її профілактики, захист прав і свобод громадян, інтересів держави від злочинних посягань як в Україні так і на міжнародному рівні.

Координаційну діяльність прокуратури ми розглядаємо в наступних напрямках:

– з правоохоронними органами, виконуючи свою конституційну роль по організації і процесуальному керівництві досудовим розслідуванням, вирішення інших питань, нагляд за неглас-

ними та іншими слідчими (розшуковими) діями органів досудового розслідування, що передбачено Кримінальним процесуальним кодексом (далі та текстом – КПК) України;

– з органами державної влади, громадянами з метою запобігання злочинності, організації забезпечення громадської безпеки, у тому числі під час надзвичайних ситуацій;

– з органами військових підрозділів та оборонних структур;

– з міжнародними правоохоронними органами та судами;

Ми вже зазначали, що особливого значення набуває координаційна діяльність правоохоронних органів у період воєнного стану.

Координаційна діяльність прокуратури в умовах воєнного стану являє собою передбачену законодавством діяльність суб'єкта запобігання злочинності в Україні, яка здійснюється на конституційних та спеціальних засадах, спрямовану на планування та реалізацію спільних дій, здійснення реального впливу на стан злочинності, підвищення ефективності її профілактики, захист прав і свобод громадян, інтересів держави від злочинних посягань, фіксацію кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією, а також щодо міжнародної діяльності для розкриття та розслідування воєнних злочинів і злочинів агресії.

Саме на органи прокуратури покладається роль координатора при розслідуванні воєнних злочинів РФ, у тому числі як компетентного органу під час міжнародного співробітництва по кримінальним правопорушенням.

Так, Порядком координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності визначено, що міжвідомча робоча група (як одна з форм координації) створюється наказом керівника органу прокуратури за пропозиціями та за згодою керівників правоохоронних органів із метою запобігання, виявлення, припинення кримінальних правопорушень певної категорії, вирішення інших проблемних питань, пов'язаних із діяльністю у сфері протидії злочинності.

У зв'язку з військовою агресією РФ до вказаного нормативного документу внесено зміни, відповідно до яких за необхідності до складу міжвідомчої робочої групи за згодою можуть

включатися представники інших державних органів, міжнародних організацій, громадських об'єднань, фахівці у певних сферах, які володіють спеціальними знаннями [3].

Ще однією спробою підвищити ефективність координаційної діяльності органів прокуратури є прийняття Концепції взаємодії органів прокуратури з громадами («Прокурор громади») (далі за текстом – Концепція) [11], затвердженої Наказом Генерального прокурора № 224 від 11.08.2023.

Передумовою створення Концепції є захист прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави, що є основною метою діяльності органів прокуратури.

Діяльність органів прокуратури в умовах збройної агресії РФ проти України засвідчила важливість належного та оперативного реагування на запити громад щодо відновлення справедливості з урахуванням регіональних чинників. Відтак поряд із захистом інтересів держави та належним гарантуванням прав учасників кримінального провадження врахування інтересів громад набуло для прокурорів особливої актуальності. Також на теперішній час, окрім звичних обставин, прокуратура зобов'язана брати до уваги позиції великої кількості внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни і військовослужбовців, у тому числі як представників громад.

Концепція спрямовується на довгострокове ініціативне партнерство між прокуратурою, органами правопорядку, громадами та громадськими організаціями, серед іншого ветеранськими та волонтерськими, закладами освіти, бізнес-асоціаціями, покликане забезпечити ефективне вирішення проблем з безпекою в громадах (підвищення громадської безпеки), запобігання кримінальним правопорушенням і як наслідок поліпшення якості життя членів громад.

Усі учасники такої співпраці поділяють мету зробити систему правосуддя більш людиноцентричною, динамічною та доступною, а також краще використовувати громаду як партнера для подолання злочинності. Йдеться також про поглиблення балансу між захистом прав особи, реалізацією запити суспільства на справедливість, кримінальним переслідуванням і законним покаранням, завдяки налагодженій взаємо-

дії прокуратури, органів правопорядку інших організацій та установ. Концепція створює платформу та нові інструменти для результативного досягнення завдань у зазначеній сфері.

Системним аналізом Концепції можна визначити наступні завдання прокурорів громад:

- запобігання злочинності, передусім шляхом аналізу та впливу на середовище, у якому найчастіше вчиняються протиправні діяння;
- спрямування зусиль на виправлення осіб, які вчинили кримінальне правопорушення уперше, а також неповнолітніх правопорушників;
- підтримка рівних умов для ведення бізнесу в громадах, захист від безпідставного та необгрунтованого втручання у здійснення господарської діяльності;
- збір інформації про потреби і запити громади;
- аналіз причин злочинності, вдосконалення шляхів протидії злочинам;
- розробка комплексних механізмів для посилення безпеки громади спільно з місцевою владою, поліцією та іншими зацікавленими органами чи організаціями;
- взаємодія з громадськими організаціями та медіа.

Підвищення важливості координації правоохоронних органів у період війни з РФ пояснюється тим, що правоохоронними органами фіксуються, реєструються та розслідується велика кількість саме воєнних злочинів.

Звернемось до статистики.

Так, за даними Офісу Генерального прокурора [12] з початку повномасштабного вторгнення РФ правоохоронними органами на даний час обліковано та розслідується 111 038 злочинів агресії та воєнних злочинів. З них 107 762 – порушення законів та звичаїв війни (ст. 438 Кримінального кодексу (далі за текстом – *КК*) України), 85 – планування, підготовка або розв'язання та ведення агресивної війни (ст. 437 *КК* України), 66 – пропаганда війни (ст. 436 *КК* України), 3125 – інші.

Окрім воєнних злочинів зареєстровано та розслідується 16 288 злочинів проти національної безпеки. З них – 4753 це посягання на територіальну цілісність і недоторканість України (ст. 110 *КК* України), 2792 – державна зрада (ст. 111 *КК* України), 6565 – колабораційна

діяльність (ст. 111-1 *КК* України), 952 – пособництво державі-агресору (ст. 111-2 *КК* України), 82 – диверсія (ст. 113 *КК* України), 1144 – інші.

Слід визнати, що правоохоронна система виявилась не готовою до розслідування великої кількості злочинів агресії та воєнних злочинів. Хоча варто зазначити, що такої практики розслідування злочинів вказаної категорії в історії не відмічалось.

Воєнні злочини, злочини проти людяності, злочини геноциду за останні 70 років після Другої світової війни розслідувалися і про них накопичений певний досвід. А от злочин агресії не розслідувались ніколи.

В Україні, уперше в історії, розслідування злочинів агресії проводиться в процесі самої агресії, тобто в реальних умовах здійснення бойових зіткнень, в процесі самої війни, а не вже після неї.

Слід підкреслити, що під час воєнного стану навантаження на органи прокуратури зростає в декілька разів.

По-перше, збільшення облікованих кримінальних правопорушень зі зміною їх спектру;

По-друге, ускладнений процес реєстрації кримінальних правопорушень в Єдиному реєстрі досудових розслідувань (далі та текстом – *ЄРДР*);

По-третє, у відповідності з КПК України зміна процесуальних повноважень, передача функцій слідчого судді, у тому числі і апеляційної інстанції керівнику органу прокуратури;

Незважаючи на усі обставини, які значно ускладнюють роботу прокурора, суди, у тому числі і Міжнародний кримінальний суд, не відходять від своєї практики відносно дослідження та оцінки доказів, керуючись при цьому засадами верховенства права.

Це дає підстави стверджувати про те, що після закінчення війни та перемоги над РФ, нашій державі потрібно розвинути систему навчання правоохоронців, суддів з метою фіксації, розслідування та розгляду кримінальних проваджень щодо воєнних злочинів, злочинів проти людяності, злочинів геноциду, а також злочинів агресії.

Окремо слід зупинитись та дослідити вплив воєнного стану на структуру злочинності, на динаміку окремих видів кримінальних правопорушень.

Так, збройна агресія РФ зумовила виникнення нових форм шахрайства.

Злочинці, з метою заволодіння грошовими коштами, імітують діяльність реально існуючих державних соціальних програм, компаній, банків-емітентів, використовують негослові засоби комунікації під різними приводами з метою отримання у держателів платіжних карток їх реквізитів та іншої конфіденційної інформації.

При цьому використовують імітацію соціальної допомоги, допомоги вимушеним переселенцям, є-підтримки, фінансової допомоги державних та міжнародних інституцій, ООН, ЄС, благодійних фондів та інше.

Ці форми шахрайства стали новим викликом для правоохоронної системи України.

Знову звернемось до статистики.

За даними Офісу Генерального прокурора [12] впродовж 2021 року в ЄРДР обліковано 23 847 кримінальних правопорушень (злочинів та кримінальних проступків) за ст. 190 КК України. З них у 9 406 випадках особу встановлено і вручено повідомлення про підозру.

Протягом 2022 року відмічається зріст і вже обліковано 32 086 кримінальних правопорушень (злочинів та кримінальних проступків) за ст. 190 КК України. У 7 490 випадках вручено повідомлення про підозру.

І лише протягом січня–вересня 2023 року обліковано 66 416 кримінальних правопорушень (злочинів та кримінальних проступків) за ст. 190 КК України. Лише в 14 868 випадках вручено повідомлення про підозру.

Статистика говорить сама за себе: кількість кримінальних правопорушень вказаної категорії з початком воєнного стану в Україні зросла. А тому, саме скоординовані заходи правоохоронних органів можуть стати запорукою їх розкриття та профілактики вчинення.

Особлива увага у післявоєнний період повинна бути приділена кримінологічному прогнозуванню з метою передбачення майбутнього стану злочинності та пов'язаних з нею явищ і факторів.

Особливий спектр тяжких і особливо тяжких злочинів післявоєнного періоду – вбивства, розбійні напади з використанням трофейної вогнепальної зброї, бандитизм, незаконний обіг вогнепальної зброї, боєприпасів зобов'язує

правоохоронні органи, прокуратуру вживати скоординовані заходи і розробляти стратегічні програми прогнозування, превенції та розкриття кримінальних правопорушень.

На наше переконання, з цією метою слід використовувати не тільки накопичений досвід, а і забезпечити своєчасне прийняття якісних нормативно-правових актів.

Висновки. В умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні особливого значення набуває координаційна роль прокуратури як суб'єкта запобігання злочинності.

Саме ефективне здійснення координаційної діяльності є запорукою забезпечення виконання завдання щодо правового забезпечення конституційного устрою, охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки від кримінальних правопорушень.

Безумовно, зумовлена воєнним станом структура та динаміка вчинення кримінальних правопорушень, вплинула на діяльність правоохоронної системи України в цілому. Не обійшло стороною введення воєнного стану і на стан координаційної діяльності прокуратури.

У зв'язку з цим, координаційна діяльність прокуратури зазнала змін.

Прокуратура все більше залучається в якості координатора для фіксації та розслідування воєнних злочинів РФ, а також в якості компетентного органу під час міжнародного співробітництва по кримінальним правопорушенням.

Нами визначено координаційну діяльність прокуратури в умовах воєнного стану як передбачену законодавством діяльність суб'єкта запобігання злочинності в Україні, яка здійснюється на конституційних та спеціальних засадах, спрямовану на планування та реалізацію спільних дій, здійснення реального впливу на стан злочинності, підвищення ефективності її профілактики, захист прав і свобод громадян, інтересів держави від злочинних посягань, фіксацію кримінальних правопорушень, пов'язаних з військовою агресією, а також щодо міжнародної діяльності для розкриття та розслідування воєнних злочинів і злочинів агресії.

Підкреслена роль прокуратури в координації своєї діяльності у післявоєнний час з метою прогнозування, превенції та розкриття кримі-

нальних правопорушень, обумовлених після- готривалих стратегічних планів у боротьбі зі
воєнними факторами, шляхом прийняття дов- злочинністю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
2. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 р. № 1697-VII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 2-3. Ст. 12.
3. Порядок координації діяльності правоохоронних органів у сфері протидії злочинності: наказ Генерального прокурора № 28 від 08.02.2021, зі змінами, внесеними наказом №3 від 02.01.2023.
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Стратегічний план щодо реалізації повноважень органів прокуратури у сфері кримінального переслідування за вчинення міжнародних злочинів на 2023–2025 рр. *Офіс Генерального прокурора*. file:///C:/Users/HP/Downloads/Strategichnii_plan.pdf (дата звернення: 15.02.2024).
6. Стратегія розвитку прокуратури на 2021-2023 рр.: наказ Генерального прокурора № 489 від 16.10.2020 URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/strategiya-rozvitku-prokuraturi-na-2021-2023-roki> (дата звернення: 15.02.2024).
7. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/koordynacija> (дата звернення: 15.02.2024).
8. Литвинов О.М. Кримінологічні прогнозування і планування в координації діяльності суб'єктів профілактики злочинів. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. Спец. вип. С. 69–74.
9. Сухонос В.В. Планування роботи в органах прокуратури. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 9. С. 8–13.
10. Косюта М.В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10 Харків, 2002. 33 с.
11. Про затвердження Концепції взаємодії органів прокуратури з громадами («Прокурор громади»): наказ Генерального прокурора №224 від 11.08.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0224905-23#Text> (дата звернення: 15.02.2024).
12. Офіс Генерального прокурора. Статистика. URL: <https://www.gp.gov.ua/> (дата звернення: 15.02.2024).